

Приложение 1
Ф. № 106 / 4 / 26.03.2026г

Програма за превенция на сексуално предавани инфекции (СПИ) и ХИВ в учебни заведения на територията на Община Пловдив 2026-2027 година

Повече от три десетилетия светът живее с глобалното предизвикателство за справяне с епидемията, причинена от ХИВ. Въпреки усилията на световната общественост към 2024 г. броят на хората, живеещи с ХИВ наброява 40.8 млн., а 44.1 млн. са починали от СПИН - свързани заболявания.

Географското положение на България поставя страната на кръстопътя на две епидемии от ХИВ/СПИН с различна динамика и различни движещи сили. От една страна е епидемията в Западна и Централна Европа с основен път на предаване чрез небезопасени сексуални контакти между мъже обхванала приблизително 1 млн. лица, живеещи с ХИВ. От друга страна е тази в Източна Европа и Централна Азия с приблизително 2.1 милиона лица, живеещи с ХИВ. Заразени по кръвен път чрез инжекционна употреба на наркотици (UNAIDS Report on the global AIDS epidemic 2024г.).

В периода 2016-2021г. във връзка с изпълнението на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария, в страната бяха въведени превантивни услуги сред най-уязвимите по отношение на ХИВ групи чрез изграждане на ниско-прагови центрове и мрежи от обучени екипи на неправителствени организации.

Националните програми отговарят на изискванията и ангажиментите постигнати от страната в изпълнение на международните препоръки и редица политически документи като: Цели за устойчиво развитие ООН (Sustainable Development Goals), Декларацията за ангажираност с проблема на ХИВ, План към Европейската стратегия за борба срещу ХИВ в Европа и съседните страни (2014-2020), Третата Програма за действие на Съюза в областта на здравето, Проект на Глобалната стратегия срещу ХИВ на Обединената програма на ООН за борба ХИВ/СПИН (2021-2026).

Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции (СПИ) в Република България 2021-2026 г. ще надгради резултатите, постигнати при изпълнението на последните две национални програми в периода 2009-2015 г. и 2017-2020 г., които бяха подкрепени чрез изпълнение на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария.

Целите на новата Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ в Република България 2021-2025 г. са в съответствие с глобалните задачи, поставени от СЗО чрез проекта на Глобална стратегия на Световната здравна организация за превенция и контрол на ХИВ (2016-2021); проекта на Глобална стратегия на Световната здравна организация за превенция и контрол на СПИ (2021-2026); Дългосрочната стратегия за надзор в Европейския съюз (2014-2020) на Европейския център за контрол на заболяванията, както и на UNAIDS.

Основните приоритети са разширяване на обхвата на услугите по анонимно, доброволно консултиране и изследване за ХИВ, запазване на обхвата на превенцията и недопускане на епидемия от ХИВ сред общото население и групите в най-висок риск: лица, инжекционно употребяващи наркотици (ИУН); мъже, които правят секс с мъже (МСМ); маргинализирани етнически общности в риск; лица, лишени от свобода; лица, предлагащи сексуални услуги, и техните клиенти; лица, търсещи и получили международна закрила, мигранти и мобилно население; млади хора, деца и млади хора в риск; хора, живеещи с ХИВ, и техните партньори и близки.

Ключовите показатели за достигане до 2030г. са „95-95-95“: 95% от хората, инфектирани с ХИВ, да са наясно със своя ХИВ статус, 95% от тях, да приемат антиретровирусно лечение и 95% от тези, които приемат лечение, да бъдат с неоткриваем

вирусен товар. Към целите се отнасят и намаляване на годишния брой на новите случаи на ХИВ инфекция с над 75%, а също и постигане на нулева дискриминация.

Националната програма използва интегриран и балансиран подход и включва всеобхватни услуги по превенция, диагностика, лечение, грижи и подкрепа.

Актуална епидемиологична ситуация, тенденции и прогнози.

След регистриране на първите случаи на синдрома на придобитата имунна недостатъчност (СПИН) в света през 1981 г., инфекцията с вируса на човешката имунна недостатъчност (ХИВ) се разрасна до пандемични размери. В края на 2024 г. новоинфектираните са 1,3 милиона. Тежестта на епидемията продължава да варира значително между отделните страни и региони. През 2024 г. в 30 от страните от ЕС и ЕИП диагноза ХИВ е поставена на 24 164 лица, което по честота е 5.3 на 100 000 население. Най-високи са показателите за Малта -20.6, Ирландия 18.8 Латвия- 15.9 и Естония - 13.4, а най-ниски в Словакия - 1.9 и Словения – 2.0 на 100 000 население.

България все още е страна с ниско разпространение на ХИВ в общата популация. Според ECDC новорегистрираните случаи на ХИВ в България за 2024 г. представляват 4.0-4.2 на 100 000 население. (Източник, 2024 , ECDC/WHO, HIV/AIDS Surveillance in Europe).

Въпреки това, страната е изправена пред голямо предизвикателство, свързано с възможността за бързо развитие на концентрирани епидемии в отделна група, идентифицирана като най-изложена на риск (лица, употребяващи инжекционни наркотици и/или мъже, които правят секс с мъже и проституиращи). Рискът е свързан с възможността за предаване на инфекцията от общата популация, където основният начин на предаване е хетеросексуален и където може да се развива генерализирана епидемия. Ето защо е важно да продължи и мащаба на прилагането на ефективни национални политики, насочени към намаляване на броя на новите случаи на ХИВ инфекции и предотвратяване на генерализирана епидемия в страната.

През периода 1986-2024г. в България са регистрирани общо 4560 случая на инфектиране с ХИВ лица.

Годишният брой регистрираните случаи се увеличи от 49 през 2000г. до 199 през 2020г. Броят на новорегистрираните случаи на ХИВ - серопозитивни лица през 2014г. е намалял с 23% в сравнение с 2024г., когато са били регистрирани 284 случая. Това намаляване в годишния брой на новооткритите случаи се дължи основно на въздържание от търсене на медицинска помощ поради създалата се извънредната епидемична обстановка от COVID19.

Съотношението на инфектираните мъже и жени от общия брой регистрирани случаи в периода е 5.4:1.

През 2024г. относителният дял на новорегистрираните ХИВ серопозитивни мъже е 84%, което предполага, че значителна част от мъжете попадат в хомо/бисексуалната трансмисивна категория. Към декември 2020г. регистрираните случаи се концентрират основно в по-големите области на страната: София град (40%), Пловдив (9%), Варна (14%), Пазарджик (3%), Бургас (3%), Плевен (2%), и др.

След 2004г. се наблюдава увеличение на броя на случаите на ХИВ сред инжекционно употребяващите наркотици, като тази тенденция продължи до 2011 г. – тази група съставляваше 32 % от всички новорегистрирани. През 2020 г. относителният дял на инжекционно употребяващите е намалял на 9%. През 2014г. като цяло в страната се наблюдава тенденция за увеличаване на разпространение на ХИВ инфекцията сред групата на мъжете, които правят секс с мъже (МСМ), като през 2018 г. достига 54% от регистрираните. През 2024 г. тази група представлява 47% от общия брой на новорегистрираните.

Описание на целевата група

Според дефиницията на Световната здравна организация, млади хора са физическите лица на възраст от 10 до 24 години. Планирането на интервенции в областта на превенция на СПИ и ХИВ в тази целева група определя необходимостта да се работи в едни значително по-

широки области, които включват и превенция на СПИ и ХИВ – това са сексуалното и репродуктивно здраве и правата на младите хора. Възрастовите граници може да се разширят не само до възрастта, в която децата започват своето сексуално съзряване, но по някои въпроси и до възрастта, на която започват училище или по-рано.

Демографски данни

По данни на Националния статистически институт към 31.12.2014 г. младите хора в нашата страна на възраст между 11 и 14 години са 342218, на възраст между 15 и 19 години са 319 077, а на възраст между 20 и 24 години – 301 636.

Тук е мястото да се отбележи факта, че със своите утвърдени учебни заведения и отлични преподаватели Пловдив е притегателен образователен център за деца и младежи не само от Общината, а също така от Област Пловдив и други области. В общинските и държавни училища, във всички форми на обучение учат над 42 045 ученика.

В шестте района на Община Пловдив, за учебната 2025/2026 година, има следният брой паралелките учениците в общински и държавни училища, както следва:

Район	VIII клас		IX клас		X клас		XI клас		XII клас		Общо гимназиален етап	
	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци
Централен	60	1489	62	1581	62	1567	58	1420	55	1339	297	7396
Източен	25	600	27	602	26	653	22	534	21	464	101	2853
Западен	16	396	16	413	15	387	15	383	15	374	67	1953
Северен	43	1058	43	1097	44	1123	42	1058	42	1040	214	5376
Южен	13	240	13	289	13	317	13	297	12	275	64	1418
Тракия	8	180	8	203	8	202	7	183	7	178	38	946
ОБЩО към 15.09.2025 г.	165	3963	169	4185	168	4249	157	3875	152	3470	811	19942

Живеем във време, когато става все по-наложително здравето на българските ученици да бъде приоритетен проблем от национална величина.

Сега училищата се обслужват от медицински специалисти по здравни грижи. Тези специалисти нямат широката компетенция на лекар, за да отговарят на всички възникнали в училището здравни потребности.

Дейността на медицинските специалисти по здравни грижи в здравните кабинети в детските градини и училищата са регламентира с Наредба № Н-2 от 12.09.2025 г. за устройството и дейността на здравните кабинети в детските градини и училищата и здравните изисквания към тях.

С с чл.13, т.10 и т.11 от Наредба № Н-2 за здравните кабинети в детските заведения и училищата се определят задължителни дейности осъществявани от медицинските специалисти от здравните кабинети на детските заведения и училищата:

т.10. организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците, на специални програми за правилно хранене, на програми за превенция на отклоненията в хранителното поведение, за предпазване от употреба на наркотични вещества и психотропни субстанции, за превенция на употребата на тютюневи и свързани с тях изделия и алкохолни напитки и за изграждане на сексуална култура;

т.11. подпомагане изпълнението на дейности по училищни, регионални, национални и международни програми и проекти, свързани с профилактика на болестите и промоция на здраве в съответната детска градина или училище.

Тъй като липсва статута на училищното здравеопазване в класическия му вид, с училищните лекари, е необходимо, при сегашните условия да се организира и проведе

многопосочна и комплексна медико-профилактична дейност, в учебни заведения на територията на Община Пловдив, по превенция и контрол на ХИВ/СПИН и сексуално предавани инфекции (СПИ).

Мероприятията, включващи изнасянето на лекции, беседи и провеждане на анкета ще бъдат извършени от лекари, специалисти от „Център за кожно-венерически заболявания – Пловдив“ ЕООД с участие на Община Пловдив. Ще бъдат обхванати ученици от осми до дванадесети клас в училища от шестте района на община Пловдив.

Медицинските специалистите от здравните кабинети в училищата ще окажат съдействие при провеждане на мероприятията и анкетата.

Темите предмет на обучението на учащите се включват:

1. ХИВ/СПИН;
2. Сифилис (Syphilis, Lues);
3. НВУ, НСУ;
4. Генитални брадавици (Condylomata acuminata) - Папилома-вирус инфекция;
5. Хламидия - Хламидийна инфекция;
6. Гонорея (Gonorrhoea, трипер);
7. Генитален херпес - Херпес вирусна инфекция;
8. Трихомониаза;
9. Бактериална вагиноза;
10. Кандидоза;
11. Други сексуално предавани инфекции;
12. Методи за изследване и предпазване от СПИ;
13. Лекция на тема популяризиране на безрисково сексуално поведение, употреба на презервативи и толерантно отношение към жавеещи с ХИВ/СПИН.

Необходимите финансови средства, в размер на 35 535 евро.

Основавайки се на Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България 2021-2026 г. и важното място което е отредено в нея на центрите за кожни и венерически заболявания смятаме, че ЦКВЗ-Пловдив ЕООД със съдействието на Община Пловдив час по-скоро може да се включи в просвещаването на учащите, на територията на Общината, по отношение половата им култура и предпазването им от болести предавани по полов път.

ПРОГНОЗНА ПЛАН-СМЕТКА

по програма за превенция на сексуално предавани инфекции (СПИ) и ХИВ в учебни заведения на територията на Община Пловдив 2026-2027 година

Видове медицински дейности	Прогнозен брой паралелки	Единична цена €	Обща сума €
1. Изнасянето на лекции, беседи и провеждане на анкета	811	43.8162	34534.94
ОБЩО			34534.94 евро

